

Розділ 2. Цивільне право. Особлива частина

Тема 2.3. Основні положення про зобов'язання

Тема: Забезпечення виконання зобов'язання, його види (неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава, при тримання).

Мета: розкрити сутність способів забезпечення виконання зобов'язань

План

1. Загальна характеристика способів виконання зобов'язань.
2. Поняття та ознаки неустойки
3. Порука к один із способів забезпечення виконання
4. Умови реалізації гарантії
5. Суть та ознаки завдатку
6. Правові наслідки застосування застави
7. Підстави застосування притримання

Ключові поняття та категорії: порука, застава, гарантія, при тримання, завдаток

Реферати

1. Принципи виконання зобов'язань
2. Опрацювання предмету виконання зобов'язань
3. Особливості виконання грошових зобов'язань
4. Виконання зобов'язань із множинністю сторін
5. Суть солідарного обов'язку та солідарної вимоги.

Питання для активізації знань студентів

1. Що таке виконання зобов'язання?
2. Хто є сторонами у зобов'язанні?
3. Що є предметом виконання?
4. Що означає зобов'язання виконане належним чином?

Запитання і завдання для активізації пізнавальної діяльності студентів

Завдання 1. Злійснити порівняльну характеристику поруки та гарантії

Критерій для порівняння	Порука	Гарантія
За суб'єктивним складом		
За строком дії		
За моментом дострокового припинення		
За відповідальністю перед кредитором		
За правами, у разі виконання основного зобов'язання за боржника		

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

До першого питання. Розкриваючи дане питання студенти повинні дати визначення способів виконання зобов'язань, а також визначити завдання які на них покладено.

Також студенти повинні зазначити яку спільну мету мають способи забезпечення виконання зобов'язань та визначити, що меті забезпечення виконання зобов'язань може слугувати застосування не тільки тих способів, що позначені в ст. 178 ЦК України, а й будь-яких інших, передбачених законом

або договором правових заходів (механізмів), які сприяють виконанню обов'язків боржника за договором або обов'язків, що випливають з інших підстав виникнення зобов'язань.

Провести класифікацію способів забезпечення виконання зобов'язання за різними ознаками.

Варто особливу увагу приділити групам способів забезпечення виконання зобов'язань, які визначаються як:

- 1) зобов'язально-правові способи, до яких належать неустойка, завдаток, порука та гарантія;
- 2) речово-правові способи, що об'єднують заставу і утримання.

Також слід наголосити, що роль інституту забезпечення виконання зобов'язань зумовлюється функціями забезпечувальних зобов'язань: стимулювання належного виконання основного зобов'язання; відновлення порушеного невиконанням чи неналежним виконанням права кредитора. У ряді випадків способи забезпечення виконують також інші функції. Так, неустойка і завдаток водночас є мірою цивільно-правової відповідальності; за допомогою завдатку здійснюється доказування факту укладення договору. А також надати їх аналіз.

Отже, розглянувши особливості всіх способів забезпечення виконання зобов'язань, можна дійти висновку, що кожен спосіб має свої переваги та недоліки, особливо в залежності від особливостей сторін та змісту зобов'язання. Подальші дослідження можуть бути зосереджені навколо питань, що стосуються запозичення з міжнародної практики додаткових ефективних способів забезпечення виконання зобов'язань.

До другого питання. Студенти повинні охарактеризувати неустойку як один із одним із найбільш застосовуваних способів забезпечення виконання зобов'язань.

Також окремо слід дослідити види неустойки, які в юридичній літературі прийнято виділяти договірну і законну неустойки.

Студентам варто визначити різновиди неустойки штраф та пеню, які закріплені законодавцем у ЦК України.

Сформулювати підстави, за якими неустойка є забезпеченням зобов'язань.

Варто сформулювати і дослідити ознаки неустойки. Студенти повинні визначити і дослідити предмет неустойки.

До третього питання. Студенти мають дослідити правову природу та поняття поруки у чинному законодавстві. Також студенти повинні визначити особливості поруки.

Дослідити сторони та форму договору поруки. А також приділити увагу аналізу субсидіарного та солідарного виду відповідальності.

Варто проаналізувати права та обов'язки за договором поруки.

Дослідити правові наслідки виконання зобов'язання забезпеченого порукою.

Також дослідити підстави припинення поруки.

До четвертого питання. Студенти повинні дослідити гарантію, як один із способів забезпечення зобов'язання, визначити поняття та строки гарантії.

Слід звернути увагу, на певну схожість та розбіжності відносин поруки та гарантії. Варто вказати, що перш за все, гарантія, на відміну від поруки (втім, як і від усіх інших способів забезпечення зобов'язань), згідно зі змістом ст. 562 ЦКУ має самостійний характер — тобто не залежить від долі основного зобов'язання (його припинення або недійсності), зокрема і тоді, коли в гарантії міститься посилання на основне зобов'язання (нагадаємо, що порука з припиненням забезпеченого нею зобов'язання завжди припиняється). Крім того, варто зазначити, що гарантія має особливий суб'єктний склад — гарантом можуть виступати винятково банки, інші фінансові установи та страхові організації (поручителем же може бути будь-яка юридична чи дієздатна фізична особа).

Визначити права та обов'язки гаранта.

Проаналізувати правові наслідки порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією.

Також окремо слід зупинитись на підставах припинення гарантії.

До п'ятого питання. Відкриваючи дане питання варто розпочати з визначення та правової природи завдатку. Також, потрібно дослідити специфічні риси завдатку, що відрізняють його від інших способів забезпечення виконання зобов'язань. Окремо слід зупинитись на функціях завдатку, які випливають із змісту ч. 1 ст. 570 ЦК.

Варто дослідити предмет договору завдатку, який становлять не лише грошові кошти, а й *рухоме майно*. Студенти повинні визначити правовий статус сторін договору завдатку як способу забезпечення зобов'язань; розкрити умови та порядок укладення договору завдатку як способу забезпечення зобов'язань, його правову сутність та мету; дослідити порядок укладення, зміни та

припинення договору завдатку як способу забезпечення зобов'язань; дослідити механізм дії завдатку та спеціальні випадки його застосування на практиці.

До шостого питання. Розриваючи дане питання студенти в першу чергу повинні дослідити закономірності розвитку застави як правової категорії та поняття застави як складної правової категорії. Варто уточнити зміст та обсяг поняття застави як складної правової категорії. Також варто визначити правову природу та характерні ознаки застави в сучасному цивільному праві, з'ясувати місце застави в системі способів забезпечення виконання зобов'язань. Студенти повинні дослідити існуючі класифікації застави з метою їхньої уніфікації, уточнити критерії класифікації окремих видів застави. Слід розглянути окремі види застави з метою встановлення їх суті та особливостей об'єктів.

До сьомого питання. Розкриваючи дане питання бажано почати з з'ясування генезису притримання як одного із способів забезпечення виконання зобов'язання та визначення правової природи притримання та специфічних рис, які обумовлюють його місце в системі способів забезпечення виконання зобов'язань та серед інших цивільно-правових інститутів. Студентам варто приділити увагу з'ясуванню переліку можливих об'єктів права притримання та його суб'єктів, надання характеристики змісту забезпечувальних зобов'язальних правовідносин притримання. Також важливим моментом є встановлення підстав та моментів виникнення права притримання, підстав його припинення та тривалості існування.